

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su vam potrebne dodatne informacije, pogledajte naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informativna naznaka o sudskoj praksi Suda broj 116

Februar 2009. godine

Andrejeva protiv Latvije - 55707/00

Presuda od 18.2.2009 [VV]

Član 14.

Diskriminacija

Odbijanje uračunavanja staža koji je podnositeljica predstavke ostvarila u bivšem Sovjetskom Savezu prilikom izračunavanja njene starosne penzije zbog toga što nije imala latvijsko državljanstvo: *povreda*

Činjenice: Podnositeljica predstavke je ušla na teritoriju Latvije 1954. godine u dobi od 12 godina, kada je Latvija bila dio Sovjetskog Saveza. Ona od tada ima stalno prebivalište u Latviji. Budući da je prethodno bila državljanka bivšeg SSSR-a, ona sada ima status nedržavljanke sa stalnim prebivalištem u Latviji. Podnositeljica predstavke je 1966. godine počela raditi u jednoj tvornici za recikliranje u okviru hemijskog kompleksa Olaine, koji je ranije bio javno tijelo pod nadležnošću Ministarstva za hemijsku industriju SSSR-a. Hemijski kompleks, koji se nalazio u okviru SSSR-a, se kasnije našao u okviru teritorije Latvije. Sve do 1981. godine podnositeljica predstavke je bila pod nadležnošću državnog preduzeća čije je sjedište bilo u Kijevu. Nakon toga je potpala pod nadležnost odjeljenja istog preduzeća čije je sjedište bilo u Moskvi. Iako je podnositeljici predstavke plata bila isplaćivana poštom putem žiro-računa, prvobitno iz Kijeva, a potom iz Moskve, njeni uzastopni premještaji nisu doveli do značajne promjene radnih uslova budući da je i dalje obavljala poslove u tvornici za recikliranje. Nakon što je Latvija proglasila neovisnost u novembru 1990. godine, podnositeljica predstavke je potpala pod direktnu nadležnost uprave tvornice. Prilikom odlaska u penziju 1997. godine, ona je zatražila od lokalne direkcije socijalnog osiguranja da izračuna iznos njene penzije. Obaviještena je da se, u skladu sa članom 1. prelaznih odredbi Zakona o državnoj penziji, samo periodi rada u Latviji mogu uzeti u obzir pri izračunavanju penzija stranih državljana ili osoba bez državljanstva koje imaju prebivalište u Latviji na dan 1. januara 1991.

godine. Budući da je podnositeljica predstavke bila zaposlena od 1. januara 1973. godine do 21. novembra 1990. godine kod pravnih lica sa sjedištem u Kijevu ili Moskvi, direkcija je izračunala njenu penziju tako što je uračunala samo staž prije i poslije tog perioda. Rezultat toga je bio da joj je bila dodijeljena mjesečna penzija u iznosu od 20 latvijskih lati (što je otprilike 30 EUR). Podnositeljica predstavke je pokrenula upravni i sudski postupak osporavajući tu odluku. Konačno, žalba koju je uložio javni tužilac Senatu Vrhovnog suda, a koja je razmotrena na javnoj raspravi 6. oktobra 1999. godine, je bila odbijena. Senat je potvrdio zaključak okružnih i regionalnih sudova da se period za vrijeme kojeg je podnositeljica predstavke bila zaposlena u ukrajinskim i ruskim preduzećima ne može uzeti u obzi pri izračunavanju njene penzije. On je dalje istakao da, budući da ti poslodavci ne plaćaju porez u Latviji, ne postoji osnov da primi penziju na osnovu latvijskog obaveznog socijalnog osiguranja. Budući da nije mogla prisustvovati raspravi održanoj 6. oktobra 1999. godine, koja je počela ranije nego što je predviđeno, ona je zahtijevala da njen predmet bude ponovo ispitan. Taj zahtjev je također bio odbijen. U februaru 2000. godine, ona je obaviještena da je, na osnovu sporazuma koji je postigunt između Latvije i Ukrajine, koji je stupio na snagu 1. novembra 1999. godine, njena penzija ponovo izračunata tako da je u penziju uračunat staž ostvaran radom za poslodavca sa sjedištem u Ukrajini.

Pravo: Član 14. u vezi sa članom 1. Protokola broj 1 – U pogledu primjenjivosti člana 1. Protokola broj 1, Vlada je pridala veliki značaj razlici između sovjetskih penzija, koje isplaćuje država iz zajedničkih budžetskih sredstava u skladu sa principom solidarnosti, s jedne strane, i sistema koji se progresivno implementirao od 1991. godine, koji je zasnovan na pojedinačnim doprinosima svakog osiguranika, s druge strane. Međutim, Sud je istakao da, kada neka država uspostavi penzioni sistem, pojedinačna prava i interesi koji proizilaze iz njega potpadaju pod opseg člana 1. Protokola broj 1, neovisno o plaćanju doprinosa i sredstavima kojima je penzioni sistem uspostavljen. Osim toga, kada država sama odluči da isplati penzije pojedincima za periode zaposlenja van svoje teritorije, stvarajući, prema tome, dovoljno jasan pravni osnov u domaćem pravu, pretpostavljeno pravo na takve beneficije također potpada pod opseg člana 1. Protokola broj 1. U predmetu podnositeljice predstavke, prelazne odredbe Zakona o državnoj penziji Latvije daju pravo na starosnu penziju u pogledu staža ostvarenog prije 1991. godine na teritoriji bivšeg SSSR-a, bez obzira na plaćanje bilo kakvih doprinosa, ali je to pravo rezervirano za latvijske državljane. Zahtjev za penziju podnositeljice predstavke je, prema tome, odbijen samo zbog toga što nije imala latvijsko državljanstvo. To je dovoljno da Sud smatra da imovinski zahtjev podnositeljice predstavke potpada pod opseg člana 1. Protokola broj 1.

U pogledu merituma predmeta, Sud je ponovo istakao da, kada neki podnositelj predstavke ustanovi postojanje razlike u postupanju, Vlada mora dokazati da je takva razlika opravdana. U predmetu podnositeljice predstavke, razlika u postupanju slijedi najmanje jedan legitiman cilj koji je u skladu sa općim ciljevima Konvencije, tj. zaštitu privrednog sistema zemlje. Ispitujući potom proporcionalnost tog cilja i sredstava korištenih da bi se on postigao, Sud je zapazio da je odbijanje latvijskih vlasti da uzmu u obzir periode zaposlenja podnositeljice predstavke "van latvijske teritorije" zasnovano isključivo na njenom državljanstvu budući da stranke nisu osporile da bi nekom latvijskom državljaninu, koji je u istom položaju kao i podnositeljica predstavke, koji je radio u istom preduzeću isti period, bila dodijeljena penzija sa sporni period. Osim toga, stranke su se složile da bi podnositeljica predstavke automatski dobila penziju za ukupan radni staž da je postala naturalizirana latvijska državljanka. Sud je zapazio da bi veoma snažni razlozi mogli uticati na Sud da smatra da je razlika u postupanju, koja je zasnovana isključivo na državljanstvu, u skladu sa Konvencijom; Sud nije našao takve razloge u predmetu podnositeljice

predstavke. Prvo, nije ustanovljeno, čak ni navedeno, da podnositeljica predstavke nije zadovoljila ostale zakonske uslove koji joj daju pravo na penziju u pogledu ukupnog staža. Prema tome, ona je bila u objektivno sličnoj situaciji kao i osobe koje su imale identičnu ili sličnu karijeru, ali koje su, nakon 1991. godine, bile priznate kao latvijski državljani. Drugo, ne postoje dokazi da je za vrijeme sovjetskog perioda postojala razlika u postupanju između državljana bivšeg SSSR-a u pogledu penzija. Treće, podnositeljica predstavke nije sad državljanka nijedne države, nego uživa status "stalnog rezidenta nedržavljanina" Latvije, jedine države sa kojom ima stabilne pravne odnose te, prema tome, jedine države koja bi objektivno mogla preuzeti odgovornost za nju u smislu socijalne sigurnosti. Imajući u vidu te okolnosti, argumenti Vlade nisu dovoljni da bi Sud smatrao da postoji "razuman odnos proporcionalnosti" u predmetu podnositeljice predstavke koji bi osporenu razliku u postupanju učinio sukladnom sa zahtjevima iz člana 14. Uprkos argumentu Vlade da je uračunavanje staža u osnovi pitanje koje se treba riješiti putem bilateralnih državnih sporazuma o socijalnoj sigurnosti, Sud ponovo ističe da je Latvija, ratificiranjem Konvencije, preuzela obavezu da će jamčiti "svakome pod [svojom] jurisdikcijom" prava i slobode koje se Konvencijom garantiraju. Prema tome, latvijska država ne bi mogla biti oslobođena odgovornosti koja proizilazi iz člana 14. na osnovu toga da nije obavezana međudržavnim sporazumima o socijalnoj sigurnosti sa Ukrajinom i Rusijom. Sud ne može prihvatiti ni argument Vlade da je dovoljno da podnositeljica predstavke postane naturalizirana latvijska državljanka da bi dobila puni iznos svoje penzije. Zabrana diskriminacije u skladu sa članom 14. ima smisla samo ako se lična situacija podnositeljice predstavke uzme u obzir onakva kakva jeste.

Zaključak: povreda (šesnaest glasova naspram jednog glasa).

Član 6 – Sud je istakao, *inter alia*, da ni podnositeljica predstavke, a ni njen advokat, nisu uložili kasacionu žalbu, nego je to učinio javni tužilac pri Regionalnom sudu u Rigi. Vlada je istakla da je povoljan položaj tužilaštva oslobodilo Senat obaveze da osigura podnositeljici predstavke mogućnost da prisustvuje raspravi lično. Sud nije ubijeđen tim argumentom, naročito zbog toga što iz latvijskog prava ne proizilazi da javni tužilac može predstavljati jednu od stranaka ili zamijeniti tu stranku na raspravi. Podnositeljica predstavke je bila stranka u upravnom postupku koji je pokrenut na njen zahtjev. Prema tome, kao glavni učesnik u tom postupku, njoj su trebale biti omogućene sve garancije koje proizilaze iz principa kontradiktornosti. Činjenica da je kasacionu žalbu uložilo tužilaštvo ne umanjuje pravo podnositeljice predstavke da bude prisutna za vrijeme razmatranja njenog predmeta, pravo koje nije ostvarila iako je to željela.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Article 41 – 5 000 EUR po svim osnovama pretrpljene štete.

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud proslijedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uslovom da

puni naziv predmeta bude citiran, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights
This summary by the Registry does not bind the Court.

Click here for the [Case-Law Information Notes](#)